

Μίκης για πάντα...

***της Καθηγήτριας Ελένης Φτιάκα**

Ήμουνα 8 χρονών όταν απαγορεύτηκαν τα τραγούδια σου. Το ίδιο σου το όνομα ήταν μια απαγορευμένη λέξη. Δεν τολμούσαμε να μιλήσουμε, δεν τολμούσαμε να ρωτήσουμε. Σσσσς! Το δάχτυλο στο στόμα! Δεν ήξερες από πού θα σου ρθει! Η γειτόνισσα με τα μπικουτί, εκείνη που έκανε το ωραίο ψητό και φρόντιζε πάντα να ρωτάει έμπαινες-έβγαινες: «Τι κάνεις Ελενίτσα; Πώς τόσο νωρίς; Πώς τόσο αργά;» Ο θυρωρός της απέναντι πολυκατοικίας που σε κοιτούσε λοξά σκουπίζοντας την είσοδο όταν περνούσες στο δικό του πεζοδρόμιο, ο περιπτεράς που ήξερε και έκρινε την εφημερίδα που διάβαζες, ο μπακάλης, ο κυρ-Μηνάς, ο περαστικός, όλοι! Όλοι μπορούσαν να είναι χαφιέδες! Για λεφτά, για εκδούλευση, για εξουσία, για πλάκα, γιατί γούσταραν να τρομάζουν τον κόσμο. Όλοι! Οι ίδιοι άνθρωποι που σου χαμογελούσαν το πρωί, που σε χαιρετούσαν από μακριά, που ζούσαν από τα δικά σου τα ψώνια. Απαγορευμένα λοιπόν τα τραγούδια σου, απαγορευμένο και το ίδιο το όνομά σου.

Το παιδικό μου μυαλό φανταζόταν σημεία και τέρατα για τα τραγούδια αυτά! Βωμολοχίες, αισχρολογίες, προστυχιές! Για ποιον άλλο λόγο να απαγορέψει κανείς τραγούδια; Τι κακό μπορούν να κάνουν τα τραγούδια; Δεν ήξερα ακόμη τότε πόση δύναμη μπορεί να κρύβει ένα τραγούδι... Κι όταν τα πρωτάκουσα, το Νοέμβρη του '73 στο Πολυτεχνείο, απόρησα! Πόσο θαρραλέοι είναι αυτοί

οι φοιτητές που βάζουν απαγορευμένα τραγούδια δυνατά, να τα ακούει ο κόσμος όλος! Δε φοβούνται; Κι απογοητεύτηκα λίγο είναι η αλήθεια. Μα τι λουλούδια και τραγούδια είναι αυτά; Τι αγάπες και ειρήνες και ελευθερίες και αγώνες και όνειρα; Πού είναι οι βρισιές; Πού είναι τα σόκιν; Γιατί ήταν απαγορευμένα;

Κάποια στιγμή κατάλαβα επιτέλους τι παίζεται. Κάποια στιγμή μεγάλωσα. Ούτως ή άλλως η χούντα είχε πέσει, η Κύπρος, που την αγάπησες τόσο, είχε χαθεί η μισή, εγώ είχα μπει στο Πανεπιστήμιο, κι όλα είχαν αλλάξει!

Κάποια στιγμή κατάλαβα ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη δύναμη από την αγάπη για την πατρίδα που οδηγεί σε αγώνες για την ελευθερία και τη δημοκρατία. Τόπιασα κάποια στιγμή ότι αυτές ήταν πράγματι πολύ επικίνδυνες κουβέντες και άνθρωποι σαν και σένα, που δε φοβούνται, που δε σκύβουν το κεφάλι, που λένε ελεύθερα τη γνώμη τους, που -ακόμα χειρότερα- εμπνέουν κι άλλους να κάνουν το ίδιο με τα λόγια και με τα τραγούδια τους είναι επικίνδυνοι! Σωστά το έκριναν εκείνοι οι κατά τα άλλα ανόητοι και ανεπαρκείς άνθρωποι που «απεφάσιζαν και διέτασσαν».

Μεγαλώσαμε λοιπόν με τα τραγούδια σου, από την εφηβεία και δώθε, και στ' αλήθεια δεν ακούγαμε τίποτε άλλο για μια δεκαετία σχεδόν από τα δικά σου τα τραγούδια! Και μέσα από τα τραγούδια σου γνωρίσαμε τους μεγάλους μας ποιητές -ποιός θα ήξερε να απαγγείλει Σεφέρη αν δεν ήταν τα τραγούδια σου; Άκουσα το Ρίτσο να ομολογεί δημόσια σε μια συνέντευξη πώς η μουσική σου έφερε τα ποιήματά του σε ανθρώπους που ποτέ δεν θα τα άκουγαν και δεν θα τα απήγγειλαν αν δεν τα είχες μελοποιήσει. Και πράγματι! Όχι μόνο το έκανες εσύ αυτό, αλλά ξεκίνησες «μια μόδα» να το κάνουν κι άλλοι! Και τι τυχεροί που είμαστε που δίπλα σε τόσους εξαιρετικούς στιχουργούς έχουμε σ' αυτή τη χώρα, σ' αυτή τη γλώσσα, τόσους μελοποιημένους ποιητές! Όπως είπε και ο Κώστας Καζάκος στη συναυλία για τα 70στα σου γενέθλια: Τέτοια ποιότητα μουσικής και τέτοια ποιότητα λόγου! Και για την Κύπρο, δεν υπάρχει καμμιά αμφιβολία στο δικό μου μυαλό ότι το χρυσοπράσινο φύλλο έπρεπε να είναι ο εθνικός της ύμνος...

Ακούω αυτές τις μέρες τα αφιερώματα στη δουλειά σου και πέφτω από έκπληξη σε έκπληξη: Μα κι αυτό δικό του είναι; Δεν είναι ότι δεν το ξέρω υποσυνείδητα, αλλά το φέρνω στο συνειδητό. Μα πόσα έγγραψες; Μα πότε πρόλαβες; Μα με πόσους συνεργάστηκες; Μα σε πόσες χώρες ταξίδεψες με τη μουσική σου; Μα τι κάνουμε λοιπόν όλοι οι υπόλοιποι;

Ειπώθηκαν πολλά για σένα τα τελευταία χρόνια, και σκανδαλίστηκα κι εγώ κατά καιρούς, και μέμφομαι τώρα τον εαυτό μου που τα πήρα τόσο αβασάνιστα, που δεν έψαξα να βρω τι τρέχει στ' αλήθεια και έδωσα βάση σε αόριστα λόγια. Αλλά είμαστε όλοι τόσο ασεβείς στα γηρατειά και βρίσκουμε και τόσες επιστημονικές δικαιολογίες να τεκμηριώσουμε την ασεβεία μας! "Τάχει χάσει τελευταία! Ποιός ξέρει ποιό τον επηρεάζουν..." Πρέπει κανείς μετά τα 80 να αποδεικνύει συνεχώς ότι δεν είναι ελέφαντας!

Εσύ δεν υπήρξες ποτέ ελέφαντας! Και το μυαλό σου, που ήξερε πολύ περισσότερα από τα δικά μας, μπορούσε να κάνει συνδέσεις που τα δικά μας δεν έκαναν. Μπορούσε να αντλεί από μνήμες που εμείς δεν είχαμε. Είχε πρόσβαση σε πληροφορίες που εμείς δεν γνωρίζαμε. Μας συγχωρείς λοιπόν για τις δικές μας απρέπειες απέναντί σου.

Σε “είδα” για τελευταία φορά στο Πρώτο Νεκροταφείο Αθηνών το Φλεβάρη του ‘20, στην κηδεία της Άλκης, πριν μπούμε για πρώτη φορά σε καραντίνα. Δεν ήσουν εκεί αυτοπροσώπως φυσικά. Η υγεία σου δεν επέτρεπε κάτι τέτοιο. Ήταν όμως το τεράστιο λευκό στεφάνι σου που αποχαιρετούσε την παλιά, καλή φίλη. Και με μια παράξενη συγκυρία τα “κοράκια” είχαν τοποθετήσει το δικό σου στεφάνι δίπλα στο δικό μας, Κι έτσι ο Μίκης Θεοδωράκης και το Πανεπιστήμιο Κύπρου αποχαιρετούσαν την Άλκη Ζέη χέρι- χέρι και το στεφάνι μας έγινε μαζί με το δικό σου viral στο internet.

Δεν έχεις ανάγκη από αποχαιρετισμούς εσύ. Εμείς έχουμε ανάγκη να σου πούμε «αντίο». Να σου πούμε ευχαριστώ για όσα υπέφερες για μας. Γιατί κόπιασες, και ιδρωσες και πόνεσες και μάτωσες για χάρη μας. Να σου πούμε ευχαριστώ για όσα μας χάρισες. Για το ότι έκανες ολόκληρο τον κόσμο να τραγουδάει και να χορεύει ελληνικά. Για το ότι έκανες την Ελλάδα παγκόσμια κληρονομιά. Για το ότι μας έδειξες ότι αυτό είναι κατορθωτό και είναι στο χέρι μας. Γιατί μας έδειξες τι πλούτο κρύβει η παράδοσή μας και μας έκανες να τον εκτιμήσουμε. Γιατί υπήρξες ένας τεράστιος, ωραίος Έλληνας.

Καλό Ταξίδι Σύντροφε!

Θα είσαι πάντα στις καρδιές μας και στα χείλη μας...

Ελένη Φτιάκα, Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής